COMUNCĂRI

SEMINARUL DIECEZAN „SFÂNTUL IOSIF” DIN IAŞI
De la înfiinţare până în anul 1948

Pr. Alois MORARU,
Parohia „Fericitul Ieremia”, Roman

De la an la an se vorbeşte şi se scrie din ce în ce mai mult despre Seminarul diecezan „Sfântul Iosif” din Iaşi, care la 29 septembrie 2006 a comemorat 120 ani de la inaugurare. Acest fapt ni se pare firesc, deoarece Seminarul, fiind inima diecezei, pulsează necontenit şi antrenează toate mădularele eparhiei pentru a-i evidenţia poziţia strategică pe care o ocupă.

Câteva norme magisteriale privind formarea seminariştilor

Întemeind Biserica, Domnul nostru Isus Cristos a voit ca ea să fie răspândită prin munca apostolilor şi a succesorilor lor. Ei nu s-au mulţumit să transmită evanghelia numai unei anumite categorii sociale sau numai anumitor popoare, ci s-au îndreptat către toate naţiunile. Singuri însă nu puteau face faţă acestei munci de evanghelizare a întregului pământ, de aceea, şi-au ales numeroşi discipoli pe care i-au pregătit şi consacrat drept preoţi ai lui Cristos. Este firesc să ne întrebăm: De ce preoţii trebuie să se formeze aşa de mult? Este necesar ca un preot să studieze mai mult decât ceilalţi oameni? Pentru ce preotul trebuie să fie cel puţin la nivelul cultural al credincioşilor? Preotul trebuie să aibă o cultură generală foarte solidă, trebuie să cunoască preocupările, dificultăţile şi idealurile lumii contemporane, trebuie să fie „în pas cu lumea”. Dacă preotul nu dispune de un nivel intelectual destul de ridicat, nu va putea face faţă cerinţelor enoriaşilor. Mai mult, nu-i va putea înţelege pe oameni şi nici el nu va fi înţeles, sau poate nici nu va fi ascultat. Având însă o pregătire intelectuală suficientă, preotul va putea să intre în dialog cu toţi, atât cu cei simpli, cât şi cu cei învăţaţi, întrucât numai astfel va putea să-i cunoască pe cei din jur şi să le expună adevărurile credinţei potrivit cerinţelor şi pretenţiilor lor, potrivit „culturii” lumii contemporane.

În contextul extinderii Bisericii şi nevoii crescânde de slujitori, încă din primele secole unii episcopi au adunat pe lângă reşedinţele lor tineri pentru a-i forma în vederea hirotonirii sacerdotale. Pentru o pregătire eficace

a celor ce voiau să devină preoți, de la Papa Anaclet (76-88) până la Papa Benedict al XVI-lea, aproape toți suveranii pontifi au dat recomandări episcopilor şi preoților privind formarea umană, spirituală, intelectuală şi pastorală a viitorilor clerici, pentru a se putea dedica demn slujirii sacramentelor şi cuvântului lui Dumnezeu.

Prima referință o găsim în Conciliul din Cezareea (314-316), care menționează în can. 11 şi 12: *să nu fie hirotoniți bărbați înainte de 30 de ani fără a cunoaşte adevărurile credinței*. La rândul său, primul Conciliu ecumenic (Niceea, 325) precizează în can. 9: *să nu fie hirotoniți preoți cei ce nu cunosc suficient de bine credința proclamată la Botez*. Conciliul din 393, de la Hippona, şi cel de după patru ani, de la Cartagina, evidențiază, din nou, necesitatea unei bune pregătiri doctrinare a celor ce se pregătesc pentru a deveni clerici. Acest aspect a fost accentuat şi la Sinodul de la Seleucia din 410, în can. 16, de către Papa Inocențiu I (401-417). Nu sunt lipsite de importanță nici directivele date de Papa Grigore I (590-604) în privința cunoaşterii Sfintei Scripturi de către cei ce se dedică slujirii preoțeşti. Conciliul din Narbonne (627), în can. 11, apelează la erudiția celor ce sunt admişi la Ordinele sacre, iar Conciliul al IV-lea din Toledo (633), în can. 24, a poruncit ca aspiranții la slujirea preoțească să locuiască toți într-o casă pentru a duce o viață comunitară, sub ascultarea şi supravegherea unui „instructor iscusit, care se le fie călăuză în învățătură şi virtute". Urmând această dispoziție, numeroase alte concilii şi sinoade particulare au menționat printre cerințele admiterii la starea clericală şi pe cele ale unei bune pregătiri biblice şi dogmatice. Ca o punere în practică a dispozițiilor unui sinod din 798 ținut la Rispoia, însuşi împăratul Carol cel Mare (768-814) a poruncit într-o adunare de la Aachen, în 802, ca episcopii să fondeze pe lângă reşedințele lor şcoli pentru viitorii clerici, în care să-i formeze. Pregătirea lor era însă foarte sumară din cauza lipsei unor profesori bine instruiți. O situație similară o întâlnim şi pe lângă mănăstiri. Aici s-au format şcoli atât pentru clerici, cât şi pentru călugări.

În secolul al IX-lea apar primele forme de „seminarii". Dacă dispozițiile privind viața comunitară şi formarea celor ce se pregăteau pentru sfânta Preoție, date de magisteriul Bisericii în secolele IV-VII, aveau un caracter particular, din secolul al IX-lea aceste aspecte au avut un caracter de obligativitate, situație evidențiată şi prin dispozițiile papilor Pascal I (817-824), Ioan al VIII-lea (872-882), Honoriu al III-lea (1216-1227), Leon al X-lea (1513-1521) etc., dar şi prin documentele unor concilii provinciale sau ecumenice: Moguntiense (813), Roma (826, 853, 1078), Paris (829, 1212), Compostela (1056), Lateran (1139, 1215), Florența (1517) etc.

Conciliul Tridentin (1545-1563) a însemnat un pas important în cristalizarea noului tip de seminar. Una dintre directivele trasate de acest conciliu

în sesiunea a XXIII-a, din 15 iulie 1563, a fost formarea de seminarii diecezane unde să fie educaţi tinerii ce se pregăteau pentru a deveni preoţi. Ca modele au fost propuse colegiul fondat de sfântul Ignaţiu de Loyola şi cel englez, ambele din Roma. După aceste modele s-au fondat numeroase seminarii: în 1564 - la Roma, Rieti şi Eichstät; în 1565 - la Milano; în 1566 - la Orvieto; în 1567 - la Verona, Imola şi Benevento etc. Aceste seminarii trebuiau să asigure „formarea ascetică, culturală şi practico-pastorală a aspiranţilor la Preoţie într-un ambient închis, sub îngrijirea unor persoane demne prin viaţa, cultura umanistică şi religioasă, dar şi prin zelul lor pastoral, sub controlul direct al episcopului diecezan".

Un rol important în formarea clerului indigen l-a avut Sfântul Părinte Leon al XIII-lea (1878-1903). În numeroasele sale enciclice şi discursuri a scos în evidenţă necesitatea fondării unor seminarii pentru preoţii indigeni, în care „trebuie accentuată formarea lor intelectuală, deoarece numai astfel pot face faţă cerinţelor poporului lui Dumnezeu". Iată câteva precizări din enciclica *Ad extremas Orientis oras,* emisă la 24 iunie 1893:

> Preotul indigen cunoaşte pe deplin aplecările, caracterul, moravurile, destoinicia, istoria, limba poporului său, ceea ce nu le este aşa de uşor preoţilor străini (...) Preotul indigen trăieşte şi moare mulţumit în ţara sa, pentru care se jertfeşte bucuros: cetăţean între cetăţenii săi, el iubeşte şi este iubit. Dacă aruncăm o privire în istoria bisericească, vedem că apostolii lui Isus Cristos, oriunde au înălţat crucea, au orânduit acolo un cler indigen. Dintre indigeni ei alegeau preoţi, dintre indigeni ei alegeau chiar episcopi. Acesta a fost obiceiul introdus şi urmat de către apostoli. Pontifii romani nu au încetat de a urma exemplul lor şi le-au poruncit vizitatorilor apostolici să-şi dea toată silinţa pentru a alege clerul dintre indigeni, oriunde comunitatea creştină ar fi destul de numeroasă. Ei bine, ceea ce vedem că s-a făcut cu atâta folos de la începutul Bisericii, noi trebuie să păzim cu sfinţenie.

Strădaniile Papei Leon al XIII-lea nu au fost zadarnice, deoarece în timpul Papei Pius al X-lea (1903-1914) s-au înfiinţat numeroase seminarii interdiecezane sau regionale pentru formarea clerului indigen, atât de necesare contextului extinderii Bisericii în ţinuturile misionare. Abia acum a încetat formarea clericilor în afara seminariilor.

Papa Benedict al XV-lea (1914-1922), urmând exemplul Papei Benedict al XIII-lea (1724-1730) – care în 1725 a fondat o *Congregaţie pentru Seminarii* cu scopul de a da directive asupra metodelor şi conţinuturilor ce trebuiau să fie însuşite de viitorii clerici –, prin *Motu proprio „Seminaria clericorum"* din 4 noiembrie 1915, a reorganizat această congregaţie, care acum este cunoscută sub denumirea de *Congregaţia pentru Educaţia Catolică*.

Sfântul Părinte Papa Pius al XI-lea (1922-1939) este unul dintre suveranii pontifi ce au accentuat tot mai mult „formarea integrală" a celor ce

se pregătesc pentru a deveni preoţi. Din cele 80 de scrisori şi discursuri adresate seminariştilor şi clericilor putem vedea interesul său „pentru cultura teologică pe care trebuie să o aibă un preot, pentru înlăturarea învăţăturilor greşite, pentru însuşirea unei bune culturi generale profane, pentru progresul omenirii" etc. Dintre toate normele date de acest papă, multe nu au putut fi concretizate din cauza contextului politic în care se aflau majoritatea ţărilor catolice. Comunismul din Spania, fascismul din Germania şi Italia au sistat proiectele de reformă din seminarii. Totuşi, Papa Pius al XII-lea (1939-1958) nu a încetat să emită diferite norme privind încurajarea vocaţiilor clericale şi dezvoltarea lor autentică. El a adus în seminarii o nouă figură a superiorului: se trece de la o formare rigidă la una paternă şi informaţională. Pe această linie se vor încadra şi directivele Papei Ioan al XXIII-lea (1958-1963), mai ales cele date pentru ţările de misiuni şi pentru cele lovite de „flagelul comunismului", ţinuturi în care se înfiinţează numeroase seminarii.

Pentru această perioadă este de o importanţă capitală Conciliul Ecumenic al II-lea din Vatican (1962-1965), care a avut un aport substanţial prin decretul *Optatam totius* din 28 octombrie 1965, trasând liniile directoare pentru formarea seminariştilor. Potrivit acestui Conciliu seminariile se împart în: seminarii mici şi seminarii mari; seminarii diecezane – care sunt în serviciul unei dieceze şi conduse de un episcop – şi interdiecezane sau regionale – în serviciul mai multor dieceze şi conduse de Sfântul Scaun; seminarii pentru clerul diecezan şi seminarii pentru clerul regular etc. Toate aceste restructurări au fost coordonate de Papa Paul al VI-lea (1963-1978), care a dat norme diverse privind punerea în aplicare a documentelor conciliare.

Chiar de la începutul pontificatului său, Papa Ioan Paul al II-lea (1978-2005) nu a neglijat aspectele menţionate mai sus. Mergând pe liniile trasate de Conciliul al II-lea din Vatican şi de Papa Paul al VI-lea, el nu a încetat să încurajeze vocaţiile din ţinuturile de misiuni sau din cele ce se confruntau cu diferite greutăţi politice, insistând asupra formării unor preoţi care să se identifice tot mai mult cu Cristos. Printre documentele mai importante din timpul pontificatului său se înscrie şi noul *Cod de drept canonic* din 1983, care dedică formării clericilor 33 de canoane.

Ca o sinteză a Sinodului episcopilor din 1990, care s-a întrunit pentru a analiza situaţia actuală privind formarea preoţilor şi seminariştilor, Papa Ioan Paul al II-lea a emis la 25 martie 1992 exortaţia apostolică *Pastores dabo vobis*. Această scrisoare fundamentează întreaga formare a candidaţilor la Preoţie pe înţelegerea credinţei, insistând asupra „coordonării profunde care trebuie să existe între diferitele aspecte ale formării umane, spirituale, intelectuale şi, în acelaşi timp, asupra finalităţii lor specifice".

Aspectele evidenţiate mai sus sunt doar o parte din tezaurul magisterial referitor la formarea integrală a seminariştilor. Dacă în primele secole se punea accent doar pe câteva cunoştinţe biblice şi pe o credinţă conformă învăţăturii Bisericii, în ultimele secole aria cerinţelor impuse seminariştilor s-a lărgit considerabil.

Două precizări

Înainte de a trece la analiza succintă a formelor de seminar de pe teritoriul Moldovei, trebuie să precizăm ce se înţelege prin termenul „seminar". În sens bisericesc, cuvântul este strâns legat de pregătirea spirituală, intelectuală, umană şi pastorală a vestitorilor evangheliei, a slujitorilor altarului şi ai poporului lui Dumnezeu. Însă în sens laic, mai ales în contextul în care s-a aprobat deschiderea Seminarului Catolic de la Săbăoani (1860), „seminar" însemna o şcoală din care se putea face o selecţie pentru cei care ar fi dorit să urmeze studiile teologice, adică, vorbind în contextul zilelor noastre, ar fi un seminar liceal ce îi pregăteşte pe tineri în vederea urmării cursurilor universitare teologice.

Am subliniat aceste elemente introductive şi principalele directive magisteriale pentru a putea încadra iniţiativele din Moldova în contextul universal al formării viitorilor clerici. În continuare vom analiza principalele iniţiative şi reuşite ale fondării unor seminarii pentru clerul indigen, insistând asupra demersurilor care au fost necesare deschiderii acestui seminar din Iaşi, în ziua de 29 septembrie 1886.

Principalele iniţiative din Moldova privind fondarea unor seminarii

După ce, la sfârşitul secolului al XIV-lea şi începutul celui următor, s-au cristalizat primele forme de organizare teritorială a catolicilor din Moldova, în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, Moldova – ca, de altfel, întreaga Europă orientală – a fost străbătută de un puternic curent misionar promovat de iezuiţi, prin care se intenţiona reorganizarea formelor administrative locale ale catolicilor de pe acele meleaguri. În acest sens, preotul iezuit Stanislau Warszewicz, sprijinit de domnul Moldovei, Petru Şchiopul, de sfetnicul Bartolomeo Brutti şi de mitropolitul Sucevei, Gheorghe Movilă, cu aprobarea cardinalului Aldobrandini, a iniţiat un plan ce prevedea înfiinţarea unei episcopii catolice şi a unui *seminar pentru clerul indigen la Cotnari*. Acest plan nu a fost dus la desăvârşire, deoarece, în 1591, domnul Petru Şchiopul a fost înlăturat. Planul fusese însă preconizat de sfetnicul Bartolomeo Brutti, care a trimis în acest sens mai multe scrisori, căutând susţinători.

După sosirea în Moldova a misionarilor franciscani conventuali şi înfiinţarea Episcopiei Catolice de Bacău (1607), preotul Paul Bonnaci, în 1632, propunea următoarele într-o scrisoare adresată Congregaţiei *De Propaganda Fide*, înfiinţată cu 10 ani în urmă:

> Eu nu văd o altă cale pentru a-i readuce pe aceşti oameni la credinţă şi pentru a o păstra, decât să fie făcuţi preoţi dintre ei înşişi, care să stea mereu cu ei (...) După ce am cutreierat toată Ţara Moldovei mi se pare că Suceava este locul cel mai bun, fiind acolo o cetate puternică, pentru a întemeia un seminar de doisprezece tineri, atât din secuime cât şi din Moldova, care să fie crescuţi sub disciplina unui episcop italian; aceştia ar sluji apoi ca preoţi atât în secuime cât şi în Moldova şi astfel ar fi preoţi destui şi ar lucra pe întrecute (...) Nobilimea din ţară mi-a şi vorbit şi m-a rugat să înjgheb şcoala, pentru a-şi da acolo fiii, ca să înveţe limba latină (...) Mi se pare foarte necesar de a cheltui de dragul lui Dumnezeu spre a face acest seminar, astfel ca tinerii... să crească sub o bună disciplină şi sub conducerea bună a unuia care să cunoască felul lor de a fi şi să ajungă astfel a fi pătrunşi de ascultare călugărească şi să capete, cel puţin în parte, dacă nu întru totul, felul de a fi italian.

Şi această propunere a rămas fără nici o concretizare practică, din cauza nu numai a contextului politic, ci şi a situaţiei economice precare a catolicilor din Moldova, care nu permitea construirea şi întreţinerea unui seminar.

O altă iniţiativă a apărut după 10 ani. În noiembrie 1642, la Cotnari, s-a întrunit un mini-sinod diecezan al franciscanilor conventuali sub conducerea prelatului Bartolomeo Basseti, viceprefect al Misiunii din Moldova şi vicar general al Episcopiei de Bacău. Împreună cu părintele Simeon Appolini şi cu ceilalţi preoţi care lucrau în Moldova, au elaborat un plan prin care intenţionau să ceară învoire de la Sfântul Scaun pentru a putea înfiinţa un *Seminar la Iaşi*. Ştim că acest plan a fost prezentat personal de prelatul Bartolomeo Basseti Congregaţiei *De Propaganda Fide*, în şedinţa din 19 ianuarie 1644, în faţa cardinalului Pamfili, secretarul Congregaţiei. Pentru clarificarea situaţiei a fost trimis în Moldova episcopul Marcu Bandini, care urma să prezinte Congregaţiei observaţiile din această vizită. În drum spre Moldova prelatul Basseti a murit, iar episcopul Bandini († 1650) a întâmpinat numeroase dificultăţi, ceea ce a făcut ca observaţiile sale să nu corespundă cu dorinţa mini-sinodului, şi astfel, planul să nu fie concretizat.

Întrucât dorinţa misionarilor de a deschide un seminar în Moldova a rămas fără nici un rezultat, aceştia au ales tineri din familiile catolice moldave, dornici de a deveni preoţi, şi i-au trimis în seminariile Congregaţiei *De Propaganda Fide* din Italia pentru a se forma. Printre tinerii ce s-au format în Italia şi au venit în Moldova ca preoţi pot fi amintiţi: Ioan Botezătorul Bărcuţă, Valentin Bărcuţă – frate cu Ioan Botezătorul Bărcuţă –, Dominic Capră şi Petru Wolff - din Cotnari etc. Un raport anonim despre

situaţia bisericilor catolice din Moldova, scris în anul 1687, ne arată printre preoţii pribegi din Polonia pe unul numit Iacob Capră, originar din Baia. Din Baia mai sunt menţionaţi şi trei preoţi ce poartă numele Grossul: Gheorghe, Grigore şi Petru, precum şi unul cu numele Ioachim Wolff. Chiar şi la începutul secolului al XIX-lea au mai fost trimişi tineri din Moldova pentru a studia în seminariile din Roma. În timpul prefectului apostolic Carol Magni (1832-1838) au fost trimişi la studii doi tineri din Săbăoani – Francisc Cagno şi Carol Andro – şi unul din Iaşi – Ioan-Eugen Zapolski. Nici această metodă de a trimite tineri la studii în străinătate nu s-a dovedit eficientă, deoarece tinerii recrutaţi erau din familii înstărite şi viitorii preoţi, ori de câte ori erau nesatisfăcuţi sau întâmpinau greutăţi, părăseau Moldova şi se refugiau în Polonia sau Transilvania. Deci munca pastorală revenea şi pe mai departe misionarilor franciscani şi iezuiţi.

La mijlocul secolului al XIX-lea problema misionarismului şi a clerului indigen devenise foarte acută. Numărul din ce în ce mai mare al catolicilor cerea un număr din ce în ce mai mare de preoţi. Misionarii erau de mult insuficienţi pentru a face faţă numărului crescând de comunităţi ce trebuiau să fie deservite. Italia se confrunta şi ea cu numeroase greutăţi politice, ceea ce făcea ca numărul misionarilor italieni să scadă şi să crească proporţional numărul misionarilor unguri. La acestea se mai adăuga faptul că nu puteau cunoaşte bine limba română, ceea ce le îngreuna activitatea pastorală.

Aceste probleme l-au frământat mult şi pe episcopul vizitator apostolic Paul Sardi (1843-1848), care a încercat să rezolve deficienţele sesizate. În acelaşi timp, Congregaţia *De Propaganda Fide* cerea „exploatarea elementelor locale şi formarea unui cler indigen”. Cu ajutoarele băneşti primite de la Operele Pontificale din Lyon, în anul 1845, episcopul Sardi reuşeşte să deschidă *Micul Seminar pentru seminariştii indigeni*. La început avea şase tineri pe care îi întreţinea din fondurile personale. Pentru local a folosit clădirea de lângă reşedinţa Misiunii, în care funcţionase cea mai veche şcoală populară din Iaşi, încă din anul 1817. Relatarea misionară din anul 1817 a prefectului misiunii, preotul Iosif Bonaventura Berardi, consemnează că aici era şcoala parohiei, unde „se preda gratuit elevilor în limba română, maghiară şi germană. Elevii catolici şi chiar ortodocşi învăţau aici scrierea şi cititul”. Episcopul Sardi voia să înfiinţeze şi o şcoală superioară din care să poată recruta tineri pentru studii teologice. Episcopul a luat această iniţiativă fără a face multă publicitate în Moldova, pentru a nu trezi bănuială în rândul confraţilor săi misionari şi pentru ca intenţia lui să nu fie interpretată greşit. Dintre elevii acestui seminar, în vara anului 1846, episcopul Sardi i-a trimis pentru studii superioare la Roma pe Gheorghe Bauer, originar din Cluj şi stabilit la Iaşi, şi pe Samuil Cadar, originar tot din Cluj, iar în 1847, şi pe fratele lui Gheorghe Bauer. Dintre aceştia a

ajuns preot doar unul. În anul 1847 *Micul Seminar* avea 12 seminarişti. Pentru a-i forma, episcopul Sardi l-a adus special din Galiția pe preotul iezuit Dionisie Zachaczewski. Acest seminar şi-a încetat activitatea în anul 1848, o dată cu moartea fondatorului, episcopul Paul Sardi († 19 noiembrie).

O altă inițiativă de proporții a fost şi cea din octombrie 1858. Inițiativele episcopului Sardi au fost preluate şi continuate de episcopul Antonio De Stefano (1848-1859). Acesta era prieten apropiat al lui Mihail Kogălniceanu (1817-1892). Sub influența episcopului, programul Partidului Unionist prevedea la punctul 25 „organizarea clerului catolic cu toate instituțiile necesare". La 14 august 1860, Mihail Kogălniceanu, care era ministrul Cultelor, aducea la cunoştința Misiunii Catolice din Moldova că „dorința guvernului este ca Seminarul Catolic să se înființeze în satul Săbăoani". Tratativele ulterioare au convenit ca locul pentru deschiderea Seminarului să nu fie satul Săbăoani, ci oraşul Iaşi. În acest scop, Camera Electivă acordă un *ajutor pentru organizarea unui început de Seminar catolic*. Dintr-o scrisoare adresată episcopului catolic din Iaşi, la 12 octombrie 1860, reiese ca Seminarul catolic să fie deschis la Iaşi pe lângă Seminarul ortodox, deoarece ambele trebuiau să urmărească acelaşi scop: *naționalizarea clerului*. La 15 octombrie acelaşi an, „Ministeriul Cultelor şi alu Instrucțiunei Publice din Moldova" cerea „locțiitorului episcopului din Iaşi" să aştepte „soluționarea deschiderii Seminarului până la întrunirea ministerului, unde se va înainta spre aprobare proiectul, programul şi statutul necesar organizării Seminarului". La 17 octombrie 1860, delegatul episcopului din Iaşi în vederea soluționării organizării Seminarului, preotul Eugen Zapolski, îi scria ministrului Cultelor că scopul Seminarului trebuie să fie pregătirea de *elemente necesare pentru clerul catolic din Moldova*, iar locul cel mai potrivit pentru localul Seminarului ar fi pe lângă reşedința episcopului, *ca să-l poată supraveghea*.

După mai multe schimburi de scrisori, cu aprobarea Ministerului Cultelor şi al Instrucțiunii Publice, Misiunea Catolică din Moldova a întocmit un *Proiect de Regulament* pentru acest Seminar. Acest proiect a dat naştere la vii discuții şi controverse, pentru că multe dintre punctele sale nu conveneau practicii multiseculare a Bisericii Catolice. Cu toate acestea, înainte de a demisiona din funcția de director al Departamentului Cultelor din cadrul ministerului menționat mai sus, V. A. Urechia s-a străduit să favorizeze organizarea Seminarului Catolic din Iaşi, alocând în 1860 suma de 12.000 lei în acest sens. Revenind la conducerea Departamentului în 1864, V. A. Urechia a repus în discuție problema Seminarului catolic.

După numeroase demersuri, la 16 octombrie 1864, apare în *Monitorul Oficial* decretul domnesc semnat de domnitorul Alexandru Ioan Cuza (1859-1866) pentru „înființarea unui Seminar în România de peste Milcov",

iar la 20 octombrie acelaşi an apare şi „Regulamentul Seminarului Catolicu din România de preste Milcov", aprobat prin decretul domnesc nr. 1400, semnat de ministrul Justiţiei, Cultelor şi Instrucţiunii Publice, N. Creţulescu. Acest regulament a fost tradus în limba latină şi înaintat Congregaţiei *De Propaganda Fide* la 23 decembrie 1864. Regulamentul Seminarului a fost conceput diferit faţă de *Proiectul de Regulament* pe care-l înaintase Misiunea Catolică în 1860, fiind introduse numeroase afirmaţii ce nu au putut fi aprobate de autoritatea eclezială competentă, ca, de exemplu: recunoaşterea numirii unui preot, interzicerea colectării de bani pentru întreţinerea clerului, limitarea numărului de candidaţi ce voiau să se înscrie în seminar, problemele Seminarului trebuiau să fie rezolvate de Ministerul Instrucţiunii Publice etc.

Ministrul V. A. Urechia a insistat şi pentru închirierea clădirilor de pe strada Colonel Langa, unde urma să se deschidă Seminarul Catolic din Iaşi. Aceste intervenţii au stârnit multe opoziţii din partea mai multor foruri, cu toate că guvernul se arăta favorabil catolicilor pentru a-i scoate de sub protectoratul Austriei. Aceste probleme, însoţite de opoziţia categorică a Congregaţiei *De Propaganda Fide* de a accepta regulamentul de funcţionare a Seminarului, *deoarece Statul voia să se amestece în chestiunile canonice ale Bisericii*, au făcut ca tratativele enumerate mai sus să nu fie soluţionate şi concretizate. În urma acestor discordanţe dintre Biserică şi Guvern, problema deschiderii Seminarului decretată de Guvern a rămas definitiv abandonată şi, nu după mult timp, a avut loc abdicarea domnitorului Alexandru Ioan Cuza (23 februarie 1866), care semnase actul de înfiinţare.

În aşteptarea limpezirii discuţiilor cu Guvernul român privind deschiderea Seminarului, episcopul Iosif Salandari (1864-1873) l-a chemat la Iaşi pe părintele Dominic Bartozzetti, ca să conducă Seminarul în cazul în care s-ar fi deschis. La 18 martie 1869, prelatul C. Barnatisi, prefectul Congregaţiei *De Propaganda Fide*, îi scria episcopului din Iaşi, Iosif Salandari, că atitudinea pe care a luat-o refuzând deschiderea unui Seminar decretat de guvern a fost foarte bună. După ce a luat parte la lucrările Conciliului I din Vatican, episcopul Salandari a insistat din nou pentru obţinerea aprobării deschiderii unui Seminar pentru clericii indigeni. Însă nici de această dată nu s-a primit avizul favorabil.

Toate aceste iniţiative nu au fost de lungă durată. Ele au fost doar la nivel teoretic sau, atunci când începeau să se concretizeze practic, din lipsa unui personal calificat sau din lipsa bunurilor materiale, nu puteau fi durabile. Abia după înfiinţarea unei episcopii autonome s-a putut cristaliza şi proiectul unui Seminar diecezan de care era aşa de mare nevoie, deoarece misionarii nu mai puteau face faţă numărului crescând al catolicilor din

Moldova şi necesitatea unui cler indigen era evidentă pentru o pastoraţie în spiritul directivelor Bisericii.

Înfiinţarea Seminarului Diecezan „Sfântul Iosif" din Iaşi

Înainte de a trece la analiza propriu-zisă a demersurilor ce au favorizat deschiderea Seminarului diecezan, credem că sunt binevenite câteva date despre contextul social şi cultural al catolicilor din Moldova. Pe fondul revoluţiei social-economice ce a bântuit întreaga ţară în secolul al XIX-lea s-au putut sesiza importante mutaţii pe plan social, deoarece populaţia Moldovei se afla într-o continuă mişcare. Amintim aici doar creşterea demografică ce a caracterizat sfârşitul secolului trecut şi faptul că majoritatea populaţiei trăia la sate (peste 80%). În ciuda revoluţiei industriale, ţărănimea a continuat să reprezinte clasa socială cea mai însemnată din societate. În această categorie socială se încadrau majoritatea catolicilor din Moldova la sfârşitul secolului al XIX-lea. În Misiunea din Moldova erau aproape 65.000 de catolici, care trăiau într-un teritoriu cu aproximativ 2.000.000 de locuitori, dintre care 300.000 erau evrei, 40.000 erau protestanţi, iar restul ortodocşi. Pentru cei 65.000 de catolici, dispersaţi şi separaţi de distanţe mari, dintre care unii erau bătrâni sau bolnavi, erau 26 de parohii cu 23 de preoţi. Catolicii dispuneau de 37 de biserici din piatră, 60 din lemn şi 15 capele. Din cauza acestor neajunsuri, mulţi dintre catolici trăiau fără îngrijire spirituală, fără preoţi, fapt ce impunea ca în Moldova să fie mai mulţi clerici, să fie create noi parohii, să fie fondate mai multe şcoli, colegii etc. În ceea ce priveşte nivelul de cultură al catolicilor din Moldova, sunt elocvente constatările misionarilor iezuiţi ce au activat în Vicariatul Apostolic de Iaşi: „În ceea ce priveşte institutele şcolare erau: două colegii pentru fete aparţinând surorilor sioniste, unul la Iaşi şi unul la Galaţi, trei şcoli grădiniţe, două şcoli pentru lucrări manuale feminine..."

După înfiinţarea Arhiepiscopiei Romano-Catolice de Bucureşti, la 27 aprilie 1883, mulţi misionari credeau că Papa Leon al XIII-lea (1878-1903) intenţiona să înglobeze canonic Vicariatul Apostolic de Iaşi la Arhidieceza recent înfiinţată, asemenea Unirii Principatelor, care avusese loc cu 24 de ani în urmă. Aceste speculaţii se bazau şi pe faptul că demersurile în vederea înfiinţării Arhiepiscopiei de Bucureşti s-au purtat în secret, aşa cum s-a întâmplat, de altfel, şi cu cele referitoare la înfiinţarea Episcopiei de Iaşi. La 27 iunie 1884, prin bula papală *Quae in christiani nominis incrementum*, acelaşi papă hotăra încetarea Vicariatului Apostolic al Moldovei, care fiinţa din 1818, şi decreta înfiinţarea Episcopiei Catolice de Iaşi. Episcop a fost numit Nicolae Iosif Camilli, fost vizitator apostolic între 1881-1884, numit episcop de Mosynopolis la 16 septembrie 1881, iar la 27 iunie 1884, episcop

titular de Iaşi. Misiunea principală pe care i-a încredinţat-o papa Leon al XIII-lea – care „stăruia în nenumărate ocazii ca din ţinuturile misionare să iasă preoţi indigeni, care sunt mai buni cunoscători ai moravurilor poporului din sânul căruia sunt" – a fost aceea de a ridica un cler indigen pentru pastoraţia catolicilor din Dieceza de Iaşi, ceea ce impunea deschiderea unui Seminar diecezan. Această urgenţă s-a observat din faptul că în timpul Vicariatului Apostolic al Moldovei s-a sesizat lipsa acută de preoţi din cauza ritmului rapid de creştere a populaţiei catolice. Condiţiile grele în care trăiau misionarii şi cheltuielile mari pentru întreţinerea lor au generat această idee fundamentală din decretul de înfiinţare a Episcopiei Catolice de Iaşi.

Chiar înainte de înfiinţarea Episcopiei de Iaşi, după o audienţă pe care a avut-o la Papa Leon al XIII-lea, în 1882, episcopul Camilli scria că Sfântul Părinte l-a îndemnat să înfiinţeze un Seminar pentru clerul diecezan sau să pună în practică ceea ce stabilise cu superiorul general al Ordinului Franciscan, şi anume deschiderea unui Seminar franciscan. Din primele schimburi de scrisori reiese că au căzut de acord ca la Iaşi să se deschidă un Seminar pentru clericii *profeşi* ce ar fi dorit să rămână în misiune, dar relatările ulterioare evidenţiază altceva. La 10 august 1883, episcopul Camilli prezintă într-o scrisoare adresată Congregaţiei *De Propaganda Fide* proiectul de reformă privind o mai bună pastoraţie în *Missio Moldavica*. Principalele linii trasate de episcop au fost: trimiterea de noi tineri misionari în Moldova; deschiderea unui seminar mic în Misiunea din Moldova; expedierea unui fond pentru misionarii bătrâni şi bolnavi. În răspunsul dat acestei scrisori, la 13 decembrie acelaşi an, Congregaţia *De Propaganda Fide* a subliniat necesitatea formării în Moldova a unui cler indigen secular, pentru care a sugerat deschiderea unui Seminar sau a unui colegiu. În afară de această iniţiativă, se subliniase necesitatea deschiderii unui probandat şi a unui noviciat pentru *tinerii ce vor să opteze pentru Ordinul Serafic*. Pe lângă acestea, prefectul Congregaţiei, cardinalul Giovanni Simeoni, a insistat asupra *deschiderii unei case pentru călugări şi a coabitării acestora*.

În paralel cu iniţiativele evidenţiate mai sus, episcopul Camilli a dus tratative cu iezuiţii din Provincia Galiţia pentru a veni la conducerea seminarului pe care îl preconiza. Auzind de aceste intenţii, regele Carol I şi ministrul Cultelor şi Instrucţiunii Publice îl sfătuiesc pe episcop, pentru a evita neplăceri din partea altora, „să aducă misionari francezi sau italieni, nu unguri", pentru a prelua conducerea Seminarului. De asemenea, l-au sfătuit să aibă drept punct de plecare pentru înfiinţarea Seminarului Şcoala Parohială de pe lângă Episcopia de Iaşi. Totuşi, episcopul Camilli îi cheamă pe iezuiţii polonezi, care au preluat, în 1885, conducerea Şcolii Parohiale şi urma să definitiveze *Statutul* şi *Regulamentul Seminarului*.

În vederea deschiderii Seminarului diecezan, preotul Henric Jackowski, provincialul *Societății lui Isus* din Galiția, l-a anunțat, la 28 iunie 1885, pe episcopul Camilli că „îi va putea pune la dispoziție chiar la începutul lunii iulie doi preoți iezuiți", pr. Leopold şi pr. Habeni, apoi încă unul, urmând să vină personal la Iaşi pentru a conveni asupra „activității pe care o vor desfăşura părinții iezuiți în Dieceza de Iaşi". Având aceste garanții, la 11 iulie 1885, episcopul Camilli i-a cerut cardinalului Simeoni aprobarea înființării unui „*Seminar diecezan* în oraşul Iaşi, ținând cont că are deja patru preoți iezuiți la Iaşi". În încheierea acestei scrisori, episcopul se arăta foarte optimist, deoarece era convins că „nu se poate refuza o necesitate aşa de stringentă pentru tânăra Dieceză de Iaşi": „Sper ca Sfânta Congregație *De Propaganda Fide* să-mi aprobe această dorință. După părerea mea, este unicul mod de a avea un cler indigen, nu pentru a înlocui acum preoții din parohiile existente, ci pentru a fonda altele noi, care sunt foarte necesare".

Având toată încrederea în soluționarea cererii sale din partea Congregației *De Propaganda Fide*, episcopul Camilli a continuat tratativele cu părinții iezuiți sosiți la Iaşi şi cu provincialul acestora, pr. Henric Jackowski. În scurt timp s-a ajuns la un consens, iar în ziua de 1 august 1885 s-a încheiat un *Pactum*, care a fost semnat şi convenit de ambele părți. Din acest acord se poate observa clar că iezuiții doreau neapărat să deschidă un colegiu, şi nu un seminar, episcopul putând deschide Seminarul când ar considera necesar. Despre deschiderea acestui colegiu, documentele din arhivele cercetate nu menționează ceva precis.

Această convenție, redactată în limba latină, cuprinde şapte puncte şi conține următoarele:

1. Societatea lui Isus din Provincia Galiciana preia conducerea şcolii parohiale de băieți care se afla lângă biserica catolică din Iaşi. Ea va fi transformată în Colegiu la timpul potrivit, conform normelor canonice care sunt în vigoare în „Societatea Iezuită".

2. Scopul acestei şcoli existente care va fi în viitor Colegiu:

a) Episcopul să dea un ajutor pentru ca să fie educați copiii care tind spre un ordin ecleziastic;

b) Să fie formați în spiritul bunelor moravuri şi al aprofundării altor ştiințe chiar tineri care sunt în grija părinților iezuiți (interni sau externi) care frecventează alte şcoli;

c) Episcopul este liber să conducă Seminarul după regulile canonice în vigoare şi să-i încredințeze direcțiunea sau „Societății lui Isus" sau oricăror altor preoți din clerul regular sau secular.

3. Conducerea şcolii, respectiv a Colegiului, este încredințată părinților „Societății lui Isus" conform constituțiilor lor, fără a fi subordonați unei alte Instituții. Părinții Societății lui Isus se vor strădui ca în educarea tinerilor să insiste asupra îndemnurilor înțelepte ale Papei Leon al XIII-lea.

4. Dacă Episcopul va dori să pregătească clerici în vederea ordinelor sacre, părinții „Societății lui Isus" vor trebui să le predea științele teologice, până când se va fi înființat un Seminar diecezan canonic.
5. În acest scop Episcopul va acorda „Societății" în mod treptat:
a) locuința așezată alături de reședința sa, în perimetrul bisericii parohiale, ca și celelalte bunuri și proprietăți care îi aparțin, dar rămân totuși în administrația Scaunului episcopal;
b) pentru patru iezuiți va plăti anual 750 franci pentru fiecare atât timp cât este necesar acest lucru;
c) pentru elevii care vor fi educați pentru Dieceză li se va asigura întreținerea necesară, conform convenției care se va încheia.
6) În casa pe care Episcopul o oferă părinților „Societății" le va îngădui acestora să pună începuturile Colegiului și prin urmare ale școlii parohiale, să instituie superiori și să admită elevi cât va permite spațiul. Îndată ce va fi garantat suficient numărul copiilor sau tinerilor aspiranți la statutul ecleziastic, Episcopul va deschide Seminarul în această casă acum încredințată părinților „Societății". Când spațiul și dispoziția casei o va permite școala și internatul vor putea fi în același spațiu, astfel încât să le fie seminariștilor interni și altor elevi laici comunitate prin locuință, dar cu totul separat prin disciplină. Dacă casa încredințată fiind Seminarului va fi insuficientă internatului și școlii, Episcopul va căuta o altă casă care să cuprindă atât Colegiul cât și conventul.
7) Pe lângă aceste servicii, iezuiții vor putea lua și altele, fără a periclita viața Colegiului, dar nu vor prelua administrarea propriu-zisă a parohiilor sau servicii permanente în mănăstiri de maici, pentru că Legile „Societății lui Isus" le interzic să aibă în grijă mănăstiri de călugărițe sau alte femei, sau să conviețuiască în aceeași casă. Le pot ține însă exerciții spirituale și le pot asculta spovezile de trei sau patru ori pe an. Este interzis să meargă în alte scopuri în mănăstiri.

L.S. Fr. Nicolaus Ioseph Camilli
Episcop de Iași

L.S. Henricus Jenkowski S.J.
Superiorul Provincial al Societății lui Isus din Galiția

Între timp, printr-o scrisoare din 13 august 1885, episcopul Camilli a fost asigurat de cardinalul Giovanni Simeoni de posibilitatea deschiderii Seminarului diecezan. Cu o oarecare întârziere față de data fixată anterior, la 25 august au sosit la Iași alți doi preoți iezuiți: Francisc Habeni, ca superior al noii Misiuni, și Victor Kalabis, coadiutor. Ei urmau să locuiască lângă reședința episcopului. După toate demersurile necesare, preoții iezuiți au început munca didactică în Școala Parohială de pe lângă catedrală. Preoții polonezi, însuflețiți de părintele Habeni, superiorul școlii, aduc roade frumoase. Într-o scrisoare din 11 ianuarie 1886, episcopul Camilli se arăta foarte mulțumit de munca acestor „trei flori: Wagner, Herden și Habeni",

scriind provincialului de Galiţia despre schimbările semnificative ce au avut loc în „şcoala episcopiei”.

Având aprobările necesare şi baza spirituală asigurată, episcopul Camilli urma să soluţioneze şi baza materială: clădiri, fonduri pentru întreţinere etc. Corespondenţa purtată de episcop în acest sens ne dovedeşte optimismul său. Cu un adevărat spirit de umilinţă, episcopul a apelat la numeroase parohii şi organizaţii din Franţa, Italia, Belgia şi Germania în speranţa dobândirii fondurilor necesare. Domnul l-a ajutat şi „planul său de ani” s-a concretizat. Astfel, având sprijinul a patru iezuiţi (pr. Francisc Habeni, pr. Ernest Herden, pr. Augustin Wagner şi un magistru) şi aprobarea Congregaţiei *De Propaganda Fide*, la **29 septembrie 1886**, „sub auspiciile Celui Preaînalt şi a şefului miliţiilor cereşti: Arhanghelul Mihail”, episcopul Camilli declară deschis Seminarul Catolic al Episcopiei de Iaşi.

Din cauza lipsei fondurilor necesare construirii unui edificiu propriu, Seminarul a fost deschis în clădirea folosită şi de episcopul Sardi, clădire restaurată şi dată în folosinţă la 10 octombrie 1886, în ziua sfântului Francisc Borgia, când s-a celebrat o sfântă Liturghie solemnă; au mulţumit împreună Domnului pentru marele dar pe care l-a făcut Bisericii din Moldova şi au implorat ajutorul divin în rezolvarea problemelor ce se vor ivi pe viitor. Rector al Seminarului a fost numit pr. Francisc Xaveriu Habeni, care era şi superior al Misiunii iezuiţilor de la Iaşi.

Din istoria Seminarului

Chiar de la deschiderea seminarului, episcopul Camilli a ţinut să traseze liniile după care se va ghida funcţionarea internă a acestei instituţii, precum şi normele necesare unei bune desfăşurări a activităţii de formare a candidaţilor la Ordinele sacre, norme ce sunt cuprinse în cele 20 de pagini ale *Constitutiones et Regulae qaedam Seminarii Catholici Jassiensis*. Regulamentul a fost redactat în limba latină şi cuprinde două părţi: *Constitutiones* (25 articole) şi *Regulae* („Reguli pentru conversaţie”, „Reguli comune”, „Reguli de şcoală”, „Reguli privind îngrijirea sufletului”, „Reguli ce trebuia respectate în dormitor” etc.).

Exemple:

e) declaraţia scrisă a părinţilor că:
1) dau fiului lor libertatea de a se preoţi;
2) nu vor face nimic spre a-l determina să iasă din Seminar;
3) îl vor primi înapoi dacă superiorii vor dovedi că nu are chemare ori că nu este sănătos;
4) nu vor cere ca să-i viziteze decât în caz de moarte;

5) nu vor cere nici un ajutor material de la fiul lor preot, afară de cazul mizeriei grele.

**. Pentru ca să urmeze vocaţia divină, elevii trebuie să smulgă de la ei tot ceea ce îi ţine legaţi de părinţi, rude, prieteni sau cunoscuţi. Spre ajungerea acestui scop nimeni nu va putea scrie scrisori fără învoirea cuvenită de la superiorul Seminarului şi nu le va primi până nu le va citi el mai înainte.*

Reguli

**. Afară de zilele de vacanţă şi de exerciţii spirituale, la masa de prânz – după citire – se va vorbi franţuzeşte, iar la cea de seară nemţeşte.*

**. Afară de zilele de vacanţă, de zilele de duminică şi sărbători, luni, miercuri şi vineri între orele 13,00-13,30 şi 19,45-20,00 se va vorbi nemţeşte, iar marţi, joi şi sâmbătă - la aceleaşi ore - se va vorbi franţuzeşte.*

**. Modul de agrăire în limba română - pentru clerici este «Domnia ta» sau «Dumneta», în rest «Tu».*

**. Toţi se vor striga pe numele de familie, nu pe cel de botez şi cu atât mai puţin pe porecle. Dacă sunt mai mulţi elevi cu acelaşi nume, rectorul decide modul de chemare.*

**. În sala de clasă, la dormitor şi la masă, toţi şi fiecare stă la locul şi cu vecinii rânduiţi de prefect.*

**. În timp de studiu fiecare se va ocupa cu materiile de studiu. Dacă cineva socoteşte că are timp liber, să ceară de la superiori ceva ca să-l poată ocupa.*

**. Nimeni nu va studia ceva străin, fie limbă ori tratat special, fără aprobarea superiorului.*

**. Cei care studiază filosofia şi teologia vor face în vacanţe 1/2 oră lectură spirituală după Sfânta Liturghie.*

**. Fără învoire specială de la prefect sau de la bidelul general nimeni nu poate intra în dormitor.*

**. În dormitor va fi ordine perfectă în scrin. Ghetele se vor curăţi de 3 ori pe săptămână, afară de plimbare când se vor curăţi imediat.*

**. În dormitor e tăcere perfectă. Se va vorbi numai ceea ce este absolut necesar şi în şoaptă.*

**. Lucrurile care nu mai sunt bune se vor arăta prefectului înainte de a fi aruncate.*

**. Curăţenia în dormitor şi sălile de clasă se va face numai în timpul stabilit de program.*

*. *Nu-i permis a privi afară pe geamul dormitorului.*

*. *Cine doreşte ca părinții să-i cumpere ceva va cere învoire de la superiori.*

*. *Toți trebuie să se străduiască a învăța să cânte în biserică.*

Primul an şcolar a început cu trei elevi, după care au fost primiți încă şase. Formatorilor din Seminar li s-a alăturat şi părintele Felix Wiercinski, care a muncit „fără preget pentru ridicarea şi propăşirea Seminarului, fapt pentru care a fost stimat şi iubit de toți". În vara anului 1887 au mai fost primiți încă cinci elevi şi, treptat, numărul seminariştilor a crescut considerabil. La 1 noiembrie 1891 primesc prima tonsură şi haina clericală în catedrala episcopală din Iaşi primii elevi ai Seminarului, dintre care nouă au fost hirotoniți subdiaconi, la 20 noiembrie 1894, de episcopul Camilli înainte de a părăsi Dieceza de Iaşi

La 25 ianuarie 1895 a fost primit noul episcop al Diecezei de Iaşi, Dominic Jaquet. Acesta poate fi considerat al doilea fondator al Seminarului, deoarece lui i se datorează clădirea edificiului de pe Copou, între 1901-1904, care a avut ca destinație inițială să fie internat pentru Institutul „Cipariu". În acest local s-a mutat Seminarul în ziua de 18 iunie 1907. Ca şi predecesorul său, episcopul Jaquet a avut o grijă deosebită față de Seminar. Excelența Sa a avut bucuria de a culege „primul fruct al Seminarului", întrucât la 29 septembrie 1895 a sfințit primul preot al Seminarului şi al Diecezei: Petru Albert Pal din Pildeşti. După câteva luni, la 14 ianuarie 1896, a fost sfințit preot un al alt seminarist, Diomede Ulivi din Hălăuceşti, care a preluat conducerea Seminarului între anii 1907-1909, 1910-1911, 1920-1923, 1927-1930.

Revenind la conducerea Diecezei de Iaşi, la 16 decembrie 1903, arhiepiscopul Camilli a găsit situația mult schimbată. Întrucât nu a prevăzut finalitatea Institutului „Cipariu", în anul 1906 a desființat acest colegiu, iar la 26 noiembrie 1906, părinții iezuiți au renunțat la conducerea Seminarului şi s-au întors în Galiția. După 20 de ani de activitate în Seminarul Catolic din Iaşi, părinții iezuiți au putut scrie în *Jurnal*ul lor: „mari mutații s-au petrecut în regimul nostru... Domnului trebuie să-i mulțumim pentru a rămâne statornici". Cu plecarea părinților iezuiți putem spune că s-a încheiat o primă etapă din istoria Seminarului diecezan.

După ultimele evenimente pe care le-am consemnat, conducerea Seminarului a fost încredințată preoților diecezani. La 3 ianuarie 1907 a fost numit rector provizoriu pr. Iosif Clofanda, iar la 10 ianuarie acelaşi an, pr. Diomede Ulivi. După ce s-au pus bazele noii structuri a Seminarului, s-a primit un nou curs de seminarişti. Chiar de la începutul mandatului său, părintele Ulivi a insistat şi reuşit să transfere Seminarul, care „întâmpina

greutăţi foarte mari din cauză că era în acelaşi local cu şcoala primară", în clădirea de pe Copou, fapt concretizat în ziua de 18 iunie 1907. În ciuda realizărilor pe care le avea, la 13 aprilie 1909, pr. Diomede Ulivi a demisionat din funcţia de rector al Seminarului, motiv pentru care episcopul Camilli a cerut ajutorul Congregaţiei „Sfântul Vincenţiu de Paul" şi, la începutul anului şcolar 1909-1910, a fost numit rector preotul lazarist Eugen Germond. Acesta n-a rămas la conducerea Seminarului decât până la finele anului 1910 şi, întrucât n-a putut fi înlocuit de un alt preot lazarist, episcopul Camilli a apelat la ajutorul Congregaţiei „Sfântul Francisc de Sales". Deoarece salezienii au răspuns negativ solicitării, episcopul Camilli a încredinţat conducerea Seminarului „tinerilor preoţi ieşiţi de pe băncile acestei instituţii". În perioada imediat următoare s-a putut constata o revigorare a pregătirii viitorilor clerici, chiar dacă la conducerea Seminarului s-au perindat mai mulţi rectori şi profesori.

Ziua de 30 decembrie 1915 a fost o zi de doliu pentru întreaga Dieceză, deoarece, în urma unei boli îndelungate, arhiepiscopul Nicolae Iosif Camilli a părăsit această viaţă, lăsând posterităţii „o lucrare pe care a întreţinut-o din răsputeri ca să nu se năruie". Conducerea Diecezei i-a fost încredinţată preotului Ulderic Cipolloni, care, asemenea tuturor episcopilor şi administratorilor apostolici, a vegheat la buna desfăşurare a activităţii seminariale.

Întrucât, la 14 august 1916, România a declarat război Austro-Ungariei, cursurile seminariale au fost sistate, iar clădirea a fost folosită ca spital militar până în 1918. Seminariştii mai mari au fost înrolaţi în armată, unii chiar în Crucea Roşie, iar cei mai mici au plecat acasă. După terminarea războiului, la 24 iunie 1918, clădirea Seminarului a fost retrocedată Episcopiei, care, la 10 septembrie acelaşi an, a închiriat-o pentru un an Ministerului de Război. În luna octombrie a anului 1920, aceeaşi clădire a fost ocupată abuziv de Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" şi folosită sub denumirea de „Căminul Latin".

În ciuda acestor privaţiuni, la 31 octombrie 1918, cursurile seminariale se reiau în clădirile de lângă sediul Episcopiei, dar nu pentru mult timp, deoarece, din cauza localului nesatisfăcător, în anul 1919 seminariştii sunt trimişi să-şi continue studiile în Italia, la Roma, Sarzano şi Genova. Astfel, Seminarul se închidea din nou.

O dată cu numirea noului episcop de Iaşi în persoana mons. Alexandru Cisar, la 25 august 1920, s-a pus problema redeschiderii Seminarului. Acesta s-a deschis la 18 octombrie 1920, tot în clădirea de lângă Episcopie, deoarece clădirea de pe Copou nu a fost eliberată. Pentru evacuarea acesteia au fost duse tratative numeroase: la 22 octombrie 1921, 13 octombrie 1924, 9 martie 1925, 10 octombrie 1926, 24 noiembrie 1926, 16 ianuarie 1927, 23 august 1927. Orice încercare de retrocedare a clădirii era nesatisfăcătoare

pentru Seminar, până în 1929, când Nunțiatura din Bucureşti lansează un protest către Ministerul de Externe şi obține eliberarea imobilului în cauză. Clădirea a fost predată la 26 octombrie, iar în urma reparațiilor suportate de Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", în luna noiembrie 1929, Seminarul s-a mutat din nou în clădirea de pe strada Comănescu.

Venirea la conducerea Diecezei de Iaşi, la 25 septembrie 1925, a episcopului Mihai Robu a însemnat o nouă relansare a activității Seminarului. În 1927 îl recheamă pe mons. Diomede Ulivi, îi încredințează pentru a treia oară conducerea Seminarului şi sunt primiți 57 de elevi, din care va rezulta seria cu cel mai mare număr de preoți pe care l-a avut până acum Seminarul Catolic din Iaşi: 1939 - 33 de preoți. Pentru formarea acestor elevi, episcopul Robu a considerat imperios necesară readucerea preoților iezuiți, „care au pus bazele Seminarului şi au adus roade frumoase". Această intenție s-a concretizat în toamna anului 1930, când au sosit la Iaşi mai mulți preoți iezuiți în frunte cu părintele Felix Wiercinscki, care a fost numit rector al Seminarului. La 25 iunie 1932 acesta a părăsit Seminarul, rămânând pentru seriile de elevi pe care i-a format „un model de trăire creştinească, de preot-păstor şi profesor", motiv pentru care la conducerea Seminarului au rămas în continuare preoții iezuiți.

În toamna anului 1936 s-au sărbătorit 50 de ani de la înființarea Seminarului diecezan. Cu această ocazie au fost invitați toți parohii din Dieceză împreună cu câte trei enoriaşi. S-a organizat, pe lângă Liturghia pontificală cu *Te Deum*, un spectacol frumos în fața autorităților, a preoților şi a delegațiilor venite din parohiile Diecezei. În acel an

> s-a încheiat un capitol glorios din istoria Seminarului. A fost anul jubileului de aur, anul care a înscris o pagină de glorie în cartea de aur a Seminarului. Timp de 50 de ani, seminarul, cu toată vitregia timpurilor şi cu puhoiul greutăților prin care a trecut, şi-a continuat menirea măreață. Roadele au fost puține, dar prețioase (...) În timpul celor 50 de ani de la fondarea Seminarului, ca dintr-un focar, au plecat 46 de apostoli, de luminători ai credinței în bezna lumii, pentru a duce lumina lui Cristos în suflete, bunătatea în inimi şi ajutor în suferințe!

După cum aminteam, anul 1939 este cel mai rodnic în ceea ce priveşte numărul celor care au primit Ordinele sacre: la 19 martie, în capela Institutului „Notre Dame de Sion" au primit consacrarea subdiaconală 20 de teologi; la 28 mai, aceştia au primit diaconatul, iar la 24 iunie, episcopul Mihai Robu le-a conferit taina Preoției. În acest an s-a consemnat un eveniment cu totul excepțional: au fost sfințiți 33 de absolvenți ai Seminarului Diecezan „Sfântul Iosif" din Iaşi. După această frumoasă sărbătoare şi trimiterea studenților rămaşi în Seminar să-şi continue studiile la Roma,

Fano şi Alba Iulia, la 17 septembrie 1939, părinţii iezuiţi au părăsit din nou conducerea Seminarului.

După plecarea preoţilor iezuiţi, conducerea Seminarului a revenit în exclusivitate preoţilor diecezani, însă şi ei au întâmpinat numeroase probleme, în special din cauza regimului politic al României. În toamna anului 1939 a fost numit rector preotul Marcu Glaser şi au fost primiţi încă 47 de elevi. Cu aceştia s-a adoptat un stil nou de formare: ei frecventau în paralel atât seminarul, cât şi Liceul de Aplicaţie din Iaşi, pentru ca la terminarea liceului să poată beneficia de Diploma de Bacalaureat, „diplomă care nu putea fi eliberată de Seminar". Acest sistem n-a persistat mult timp, deoarece, din cauza bombardamentelor în timpul celui de-al II-lea Război Mondial, clădirea Seminarului a fost distrusă şi elevii au fost evacuaţi la Beiuş. În ziua de 19 martie 1944, episcopul Mihai Robu a celebrat ultima sa sfântă Liturghie în Seminar. Această zi a însemnat pentru Seminarul din Iaşi „începutul unei dureroase şi îndelungate situaţii": „clădirea a ars complet, mulţi preoţi şi seminarişti au fost refugiaţi", episcopul Robu a murit la 27 septembrie 1944, la Stâna de Vale.

Chiar dacă Seminarul şi-a reluat activitatea, în septembrie 1944, la Timişul de Jos şi s-a reîntors în Iaşi la începutul anului şcolar 1945-1946, durerile de mai sus au fost amplificare de *Legea pentru reforma generală a învăţământului din România* din 3 august 1948, când Seminarul a fost constrâns să-şi înceteze activitatea. Toţi seminariştii au fost nevoiţi să plece acasă, clădirea de pe Copou a fost naţionalizată şi dată în folosinţa Şcolii Profesionale Metalurgice din Iaşi şi apoi Facultăţii de Medicină.

Spre sfârşitul anului 1948 s-a înfiinţat la Alba-Iulia un Institut Teologic Interdiecezan pentru studenţii de la toate episcopiile catolice din ţară. Acesta s-a deschis abia spre sfârşitul anului 1951, deoarece Ministerul Cultelor a întârziat elaborarea unui statut pentru învăţământul catolic din România. În acest sens s-a elaborat un regulament pentru Şcoala de Cantori a cultului catolic din R.P.R., cu sediul la Alba-Iulia. În 1952 s-a ivit posibilitatea şi pentru seminariştii din Moldova de a urma cursurile seminariale în acest seminar. Cei care au dorit să-şi continue formarea teologică au putut studia acolo până în 1956, când, ca urmare a numărului mare al elevilor de la Şcoala de Cantori din Alba-Iulia şi al studenţilor de la Institutul Teologic, imobilul Seminarului din Alba Iulia a devenit neîncăpător. Pentru soluţionarea acestei probleme, Ordinariul de Iaşi a intervenit la Ministerul Cultelor în vederea deschiderii unei filiale la Iaşi. La 3 octombrie 1956, în baza adresei Ministerului Cultelor nr. 15.519, ca răspuns la adresa Arhiepiscopiei de Bucureşti nr. 1668/28 iunie 1956, s-a deschis la Iaşi *Secţia Română a Institutului Teologic Romano-Catolic de Grad Universitar Alba-Iulia*. Totodată a fost retrocedată şi clădirea Seminarului din

Iaşi, naționalizată în august 1948. Cursurile seminariale s-au reluat la 26 noiembrie 1956, şi chiar dacă Seminarul era „plin până la refuz”, „în inimile tuturor stăpânea bucuria că suntem din nou la noi acasă şi că putem pregăti preoți după specificul şi trebuințele Bisericii noastre locale”. Din toamna acelui an, Seminarul diecezan a funcționat fără nici o întrerupere până în ziua de astăzi.

*
* *

Acum, la debutul mileniului al III-lea, visul de secole al misionarilor ce au activat pe teritoriul Moldovei s-a împlinit, iar efortul atâtor generații de episcopi, preoți, seminarişti, specialişti şi muncitori a fost binecuvântat de Dumnezeu.